

Carl-Emil Englund 50 år

Artikel av författaren Stig Carlson,
Morgontidningen MT den 13 augusti 1953.

Det anses ofta opassande att författare sysslar med sådant som faller utanför diktandets kall; han ska leva i en värld av skönhet och umgås på förtrolig fot med fantasins alla svävande väsen, höjd över vardagens mödor och förtret. Den synen har Carl-Emil Englund aldrig gett mycket för. Han är själv en levande bild av den absolut motsatta uppfattningen. Han menar att författaren, lika väl som alla andra människor, är ett socialt kreatur, som dåligt reder sig i tillvaron om han inte har något bakom sig - i form av ekonomisk säkerhet, organisation och sammanhållning. Det är därför inte att undra på att hans mycket speciella talanger på de områdena har tagits i anspråk av mindre praktiskt lagda kollegor. Sedan åtskilliga år sitter han i Författarföreningens styrelse och när den statliga bokutredningen på sin tid kom till ansågs det självklart att han, som hade god inblick inte bara i författandets villkor utan också i bokförläggarbranschens och bokhandelns innersta skrymslen, placerades där som diktarbrödernas talesman. De uppdragen har han skött och sköter med den äran.

Men när namnet Carl-Emil kommer på tal så är det ändå en annan av hans många egenskaper man skålar för - och det är hans verksamhet som initiativtagare och drivande kraft i Boklotteriet. Där har han utfört ingenting mindre än ett storverk. Lotteriet startade i blygsam skala under den tid då Carl-Emil basade för Stockholmskonsums bokförmedling på en vind vid Götgatan där dofterna från Konsums bageri blandade sig med bokdammet. Han fick med sig tidningarna Vi och AT och gjorde lotteriet till en riksangelägenhet. På fem år har han genom detta företag kunnat utdela bortåt en halv miljon kronor i stipendier till svenska författare och genom de otaliga bokvinsterna (det går rykten om att han länsat flera förläggares lager av restupplagor) har han skickat ut böcker i hundratusentals exemplar till alla avkrokar av detta långa land.

Med sin stillsamma envishet har han lyckats med vad många drömt om, men sällan gått i land med - att förbättra de svenska författarnas ekonomiska villkor på ett radikalt sätt. Några fördomar har heller aldrig existerat när det gällt att utse stipendiater: där trängs rödkindade 20-årsdebutanter med skäggiga prelater, kulturjournalister och ostromlyriker, bortglömda modernismpionjärer och "namnet-för-dagen". Den årliga stipendiesumman är nu av samma storlek som statens anslag till skönlitterära författare.

För hans insatser som överste guldutspredare tackar alla svenska författare honom med en mun.

Men därför glöms inte bort att han också är en fin lyriker, en självständigt arbetande ordkonstnär, som gett liv och röst åt en avsidet och bortglömd litterär provins - finnskogen. Han är född i Grangärde och man föreställer sig gärna att han knallat de stigar där Dan Andersson några årtionden tidigare tassade omkring och såg skrömt och skrönor i vråna.

I tjugooårsåldern passerade han genom Jakobsbergs folkhögskola och gick sedan den långa vägen till författarskapet, jobbade i jorden och i skogen, stod bakom disken och hamnade så småningom som Konsumföreståndare utanför Stockholm. Då hade hans första böcker redan hunnit komma: diktsamlingen Gryning utkom 1925, ett ungdomligt diktförsök. Som den egentliga debuten bör man räkna Trasiga sagor (1931). I dessa tidiga böcker är hans mjukt böljande prosalyriska stil redan fullt utbildad.

Han drogs till de modernistiska kretsarna, gruppen Fem unga och kalendern Karavan där han publicerade några vackra prov på den "provinsiella surrealism" som är hans diktkonsts ytterst personliga kännetecken. De tre diktsamlingarna från 30- och 40-talet - Alla går vi mot tystnaden (1936), Spillror ur gårdagen (1944) och Skymning blåser över moln och vatten (1945) - inleder den mognadsprocess och personliga avklarning, som i prosaboken Minnet sliter i spindelväv (1946, folkupplaga 1951) når sin slutliga konstnärliga förlösning. Det är ett alltigenom originellt diktverk, fött ur skymning och smärta men med en betvingande frihetslidelse på botten. Diktsamlingarna Ödslighet (1949) och Det mörknar under träden (1951) har en på samma gång stimulerande och farlig sammansatthet - resignationen blandas med en anarkistiskt färgad opposition; det senare inslaget utgör ett arv från det aldrig riktigt avslutade engagemanget i tidningen Brand och Anarkistiska propagandaförbundet.

Carl-Emil är väl inte vad man vanligen menar med en färgstark personlighet. Han ger sig tid att tänka två gånger, han ser sig om ordentligt innan han tar ståndpunkt - men har han en gång valt kan man lita på hans ord. Han är med största säkerhet motståndare till konventionella hyllningar, men när han den 13 augusti fyller femtio år får han finna sig i att hans ovanligt tilltalande syndaregister dras fram i ljuset av Stig Carlson.